

“Döyüşlərdə dəqiq addım atmağımız Şuşanın azad olunmasında bizə kömək oldu”

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Layihə çərçivəsində

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin dəstəyilə “Gənc nəslin milli mənlilik şüurunun inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik hissələrinin tərbiyyəsi” istiqamətli üzrə layihə çərçivəsində hazırlanıb.

Hərb tariximizin qəhrəmanlıq səhifəsinə çevrilən ikinci Qarabağ savaşında qüdrətli Azərbaycan Ordusu düşmənlə döyüşərək möhtəşəm qələbəni əldə etdi. Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qətiyyətli mövqeyi, qəhrəman əsgərlərimizin şücaəti, xalqımızın birliyi düşməni məğlubiyyətə uğradaraq torpaqlarımızın işğalına son qoydu. Bu gün dillərdə dastan olan Şuşa əməliyyatı igid oğullarımızın sayəsində reallaşaraq bütün dünyanı heyran qoydu.

İlk baxışda keçilməsi mümkünsüz görünəndə, igid döyüşçülərimiz bunun öhdəsindən layiqincə gəlməyi bacarıb. Qəhrəmanlarımız sıldırım qayalardan, çətin yollardan keçərək düşmənin müqavimətini qırır və onu məğlubiyyətə uğradaraq məhv edirlər. Onlar Şuşaya qədər qanlı döyüşlər keçirərək torpaqlarımızı işğaldan azad edirlər.

Vətən Müharibəsinin cəsur döyüşçülərindən olan ehtiyatda olan kapitan Şəmsəddin Qurbanov deyir ki, biz bu döyüşlərdə I Qarabağ savaşından yarımqı qalan işi tamamladıq. “Bizə verilən tapşırığı məsuliyyətlə yerinə yetirdik. Şuşa döyüşlərinə qədər minlərlə şəhidlərimiz oldu. Amma bu, bizi ruhdan salmadı. Döyüş yoldaşlarımızın gözümlərdən önündə şəhadətə ucalması bizdə olan intiqam hissi daha da artırırdı. Yaralı döyüşçülərimiz belə savaşda davam etdirirdilər. Döyüş əhval-ruhiyyəyə bizə qədər yüksək idi ki, buna heç bir maneə ola bilməzdi. Yaralı döyüşçülərimiz onlara verilən məzunyyətdən imtina edirdilər. Çünki hamımız Şuşaya tələsirdik. Şuşa əməliyyatı bizim üçün çox önəmli idi. Biz bu əməliyyatı uğurla həyata keçirməklə düşmənin üzərində qələbəni əldə etmiş olacaqdıq. Bu səbəbdən hamı Şuşa əməliyyatına tam hazır idi”.

Artıq oktyabrın 30-dan döyüşçülərimiz Şuşa istiqamətinə yol alır. Xocalı rayonunun Çanaxçı, Sığnaq ərazisindən hərəkətə başlayırlar. Bu döyüş tam məxfi keçirilir. Döyüşçülərimiz savaşmağa Şuşaya gedib çıxmalı idilər: “Əgər qarşımıza düşmənin cəssaydı, yerimiz belli olmasın deyə, cəssayca onlardan uzaqlaşmalı idik. Çünki hər hansı toqquşma Şuşa tapşırığını təhlükə altına sala bilərdi. Daşaltının yanında məşəl ərazi var idi. Biz orda mövqələndik. Şuşaya çatana qədər piyada qət edəliyimiz yol 96 kilometr idi. Bir həftə ərzində biz həmin yerə çatmaq üçün yol getdik. Burada noyabrın 3-nə qədər gözlədik. Həm də Laçın dəhlizindən düşmənin mülki əhalisinin gəldiyini gördük. Həmin vaxt gözələrimin önündə bizim sakinlərin Laçın dəhlizindən necə ayağıyalın, qorxu içində, piyada gəlmələri canlandı. Onların bəxti onda gətirmişdi ki, biz terrorçu deyildik. Düşmənin etdiyi kimi, onların dinc sakinlərinin

başına fəlakətlər gətirmədik. Sakitce mülki əhalinin çıxmağını müşahidə edirdik. Əslində özlüyümdə qəlbimdən keçirdim ki, onları da məşinlərdən düşürüm, min bir əziyyətlə enən bizim əhaliyə etdikləri zülmərlə qaçaq salım. Xalqımıza yaşatdıqlarını onlara yaşadım. Amma biz bunun tam əksi olaraq beynəlxalq Konvensiyanın şərtlərinə tam əməl edərək dinc əhalinin rahat şəkildə çıxmasına şərait yaratdıq. Onlar müharibə vaxtı yəndə bizim yaşayış yerlərini bombaladıqlarına baxmayaraq, biz təxribata gətmedik. Bu məsələdə düşmənin məkrli planlarını həyata keçirməyə şərait yaratmadıq”.

Noyabrın 3-dən 4-nə keçən gecə Şəmsəddingilə komanda verilir ki, artıq Şuşa istiqamətinə hərəkətə başlasınlar: “O zaman Daşaltıya daxil olmadıq. Çünki orda düşmənin qüvvələri var idi. Səssizcə Daşaltının yanından keçərək dağlara çıxaraq Laçın dəhlizinə yol aldıq. Qayalardan çox çətinliklə keçib yol gəldirdik. Bir-birimizdən tutaraq, dayaq verərək çətinliklə yolumuzu davam etdirirdik. Qayalıqda bir ciğir var idi. Ora ilə irəliləyirdik. Bizim oraldan keçdiyimizi bilməsinlər deyə, əsasən gecə yol gəldirdik. Daşaltı, Laçın dəhlizi, Şuşa istiqamətinə düşmənin mövqələri yerləşirdi. Biz hər tərəfdən mühasirədə idik. Bir səhv addım hər şeyə son qoya bilərdi. Ona görə ehtiyatla, tam səssizcə biz Şuşaya gəlib çıxdıq”.

Şəmsəddin deyir ki, onları görməsələr də, başları üzərindən güllə yağdırıldı: “Artıq Şuşaya çatanda düşmənlə aramızda toqquşma başladı. Bizim üç dəne zərbə dronumuz var idi. Onunla düşmənin müəyyən nöqtələrini hədəfə alırdıq. Onlarda itki verməyə çalışırdıq. Güllələr üstümüzə yağış kimi yağdırdı. Zərbə dronlarından istifadə etmək də bizim üçün təhlükəli idi. Monitorun işi-

ğindən yerimizi öyrənə bilərdilər. Üst geyimləmlə monitoru örtürdüm ki, işığı etrafa düşməsin. Yeni tam ehtiyatımızı əldən vermirdik. Hər şeyi dəqiqliklə edirdik. Döyüşlərdə dəqiq addım atmağımız Şuşanın azad olunmasında bizə kömək oldu”.

300 nəfərdən ibarət bir heyətlə Şuşa istiqamətinə gedən döyüşçülərimiz ora çatanda məşəl əraziyə qruplara bölündü: “Biz Şuşaya gəlib çatanaqədər artıq Laçın dəhlizi də döyüşçülərimizin nəzarətində idi. Düşmənin Ermənistanla da əlaqəsi kəsilməmişdi. Artıq onlar mühasirədə idi. Əslində yolla getməyirdik, biz tez çatma bilərdik. Amma təbii ki, bu mümkün deyildi. Həyatı təhlükə idi bizim üçün. Ona görə də məşəl ərazi ilə irəlilədik. Six məşəl idi. Payız vaxtı olmasına baxmayaraq, ağacların yarpaqları tökülməmişdi. Bu da bizə çox kömək oldu. Amma buna baxmayaraq, məşəlikdə döyüş yoldaşlarımızdan yaralanmalar oldu. Bilirsiniz ki, düşmənin qadağan olunmuş fosforlu mermilərdən atırdı. Bu da məşənin yanmasına səbəb olurdu. O zaman işimiz çətinləşirdi. Yeni toqquşma baş verənədək biz onlara qarşılıq vermədik. Artıq toqquşma baş verəndə şiddətli döyüşlər başladı. Əslində düşmənin düşüncüydü ki, biz məşəliklə, qayalardan çıxaraq hücumə keçə bilərik. Onlar bizi daha çox Qırmızı Bazar istiqamətindən gözləyirdilər. Demək olar, gücü o istiqamətə yönəlmişdilər. Amma burda da ən azı 2000-ə yaxın qüvvələri var idi. Biz irəliləyərkən üstümüze qumbara atıldı. Döyüş yoldaşlarımızdan biri də yaralandı. Qanaxmadan ürəməsi vardı. Bir yerdə mövqələndik, onun üstünü örtükdü ki, bir az qızınsın. Noyabrın 6-da artıq mövqələndiyimiz

keçirən cəsur döyüşçülərimizin bir hissəsi Xankəndindən gələn bütün hücumların qarşısını almaq üçün orada mövqələndir. Digərləri isə şəhərdə arama-tarama əməliyyatı keçirir: “Biz qalaya çatanaqədər düşmənin Xankəndindən hücumə keçdi. Həmin vaxt onların şəxsi heyəti bizi güllə atəşinə tutdu. Orda bizim döyüş yoldaşımız Məlikzadə Fəhəd ayağından yaralandı. Ona ilkin tibbi yardım göstərildi. Yeni bir güllə ayağından dörd deşik açmışdı. Lakin çox təəssüflər ki, müəyyən vaxt keçəndən sonra cəsur döyüşçümüz aldığı yaradan şəhid oldu.

Həmin vaxt men bunu radiostansiya vasitəsilə məruzə edib qurtarandan sonra bizə tanklardan atəş açmağa başladılar. Bu atışmada yoldaşlarımızdan yaralanmalar oldu. Artıq onlar bizim yerimizi ehtimal edərək ora atırdılar. Başımızın üstündən mermi yağdırdı. Ona görə də yerimizi dəyişməli olduq. Məşəl əraziyə səpələndik. Həmin vaxt ağacın arxasında mövqələnməmişdik. Hər an yaralanma bilərdik. Orada ağaclar məni qoruyurdu. Yeni güllələrin bir çoxu ağacları dəyirdi”.

Bu ərazidə tank atışları başlayanda 20-ə yaxın igid döyüşçümüz şəhid olur. Azərbaycanın mərd oğulları şəhid olmuş və yaralanmış döyüş yoldaşlarını orada qoymayaraq döyüş-döyüşə çiyinlərində özlərilə bərabər daşıyırlar: “Biz onları da özümüzə aparıb Şuşaya qalxdıq və Şuşa qalasını ələ keçirib orada mövqələndik. Neçə əsrlik tarixi olan Şuşa qalasını düşmənin atdığı mermilərlə təsir etmirdi”. Bu səbəbdən də qalada döyüşçülərimizin mövqələnməsi onlara çox yardımçı olur. Digər tərəfdən də arama-tarama əməliyyatı keçirən döyüşçülər şəhərin hər tərəfinə daxil olub düşməni tam məhv edir: “Yaşayış məntəqələrində əlbəyaxa, küçə döyüşləri oldu. Orada təhlükənin hardan gəldiyini bilmək olmurdu. Qəfildən yanından çıxırdılar. O zaman əlbəyaxa döyüş olurdu”.

Həmsöhbətim deyir ki, Şuşanın alınması kimi, onu əldə saxlamaq da çətin idi: “Burada artıq əsas məsələ şəhəri möhkəm müdafiə etmək idi ki, biz onun öhdəsindən layiqincə gəldik. Noyabrın 7-də şəhərə tam mövqələndən döyüşçülərimiz şəhidlərimizi, yaralılarımızı təhlükəsiz bir yerdə yerləşdirirdilər, yaralıları tibbi yardım göstərirdilər. Eyni zamanda müdafiə işini də möhkəmləndirirdilər. Qəhrəmanım deyir ki, düşməni bizi qadağan olunmuş kasetli bombalar, “İsgəndər - M” tipli bombalarla atəşə tuturdular. Onlar düşüncüydü ki, hücum edərək Şuşanı yenidən ələ keçirə bilərlər. Onlar hesab edirdilər ki, bizdə texnika artıq tükənib və yenidən hücum etmək şəhərə daxil ola biləcək. Lakin biz düşmənin bütün hücumlarını dəf edirdik. Onların niyyətlərini puça çıxarırdıq”.

Düşmənin heç bir zərbəsi cəsur oğullarımızı qorxutmur. Onlar cəsarətlə düşmənin bütün hücumlarının qarşısını alır. Həmin vaxt Şəmsəddinin arxa hissəsində baş verən partlayışdan yaralanır. Bir müddət özüdə olmayan qaziməzi ilkin tibbi yardım edilir. Bundan sonra döyüşçülərimizə arxadan kömək gəlir və noyabrın 9-ə qədər şəhər döyüşçülərimiz tərəfindən qəhrəmanlıqla müdafiə olunur. Şəhid olan qəhrəman döyüşçülərimiz və yaralılarımız isə təxliyə olunaraq arxa cəbhəyə göndərilir.

Şuşa əməliyyatı igid oğullarımızın sayəsində dillərdə dastan oldu. Şuşa döyüşləri Azərbaycanın hər tarixinin mübarizlik salnaməsi, Azərbaycan Ordusunun qəhrəmanlıq rəmzidir. Rəşadətli Azərbaycan Ordusu Şuşanın işğaldan azad edilməsində dünya herb təcürbəsində görünməyən igidlik, cəsarət, döyüş qabiliyyəti nümayiş etdirərək adlarını tarix səhifələrində qızıl hərflərlə yazdırdı. Xüsusi təyinatlılarımızın savaş meydanında göstərdikləri qəhrəmanlıq Azərbaycan Ordusunun gücünü bütün dünyaya göstərmiş oldu.